

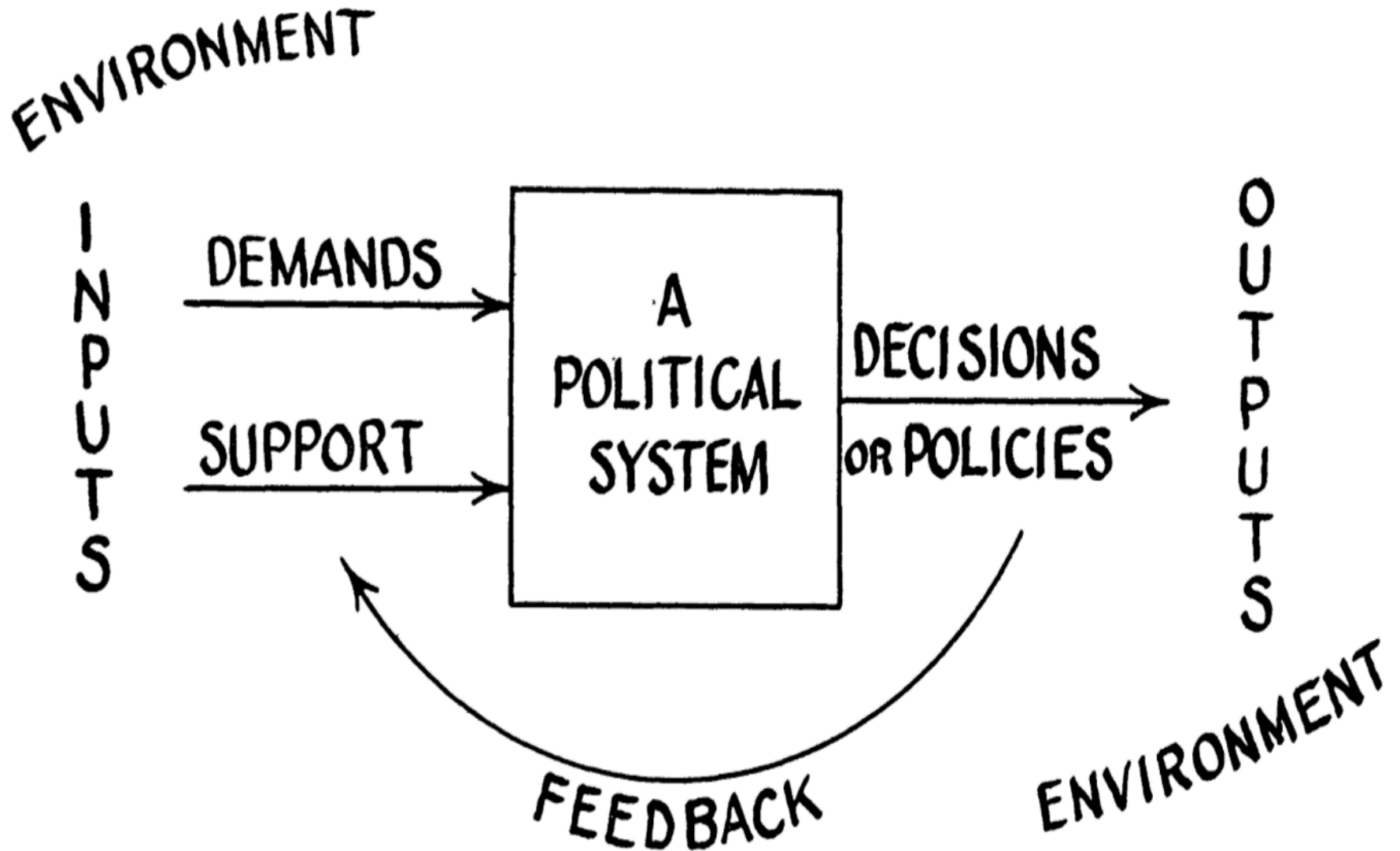
سیستمی سیاسی

به لای ماکس ویبهره وه:

- "سیستمی سیاسی مۆنۆپۆلیکی شه رعیانهی دهسه لاته له سه ره ریمیک یان خه لکیکی دیارکراو." "legitimate hegemony of force over a territory"
- زۆرینه ی تویره ره کۆن و نوییه کانی وه کو گالبریت ئەلمۆند و فرانسس فۆکۆیاماو تویره رانی تر پشتگیری ئەم پیناسه یه ده که ن.
- ده یقده ئیستن دهیناسینی به جهسته یه کی سیاسی کارا که توانای به رپوه بردن و وه لامدانه وه ی داواکارییه کانی خه لکی هه یه.
- ئیستن تا وه کو ئیستا به پیشه وای باسکردنی سیستمی سیاسی داده نریت. ئەم تویره ره له چوارچۆیه ی هاوکیشه ی تیهاویشته و ده رهاویشته باسی سیستمی سیاسی ده کات. به ومانایه ی سیستم داواکارییه کانی هاوالاتیان وه رده گری و دواتر به گویره ی توانا کانی وه لامیان ده داته وه. ئەوه ی ئه رکی سه ره کی ده داته سیستم، دابه شکردنی به ها و مواریده کانه، چونکه به هۆی ئەو دهسه لاته ی هه یه تی به سه ره کۆمه لگه وه، سیستمی سیاسی دروست ده بییت.

- A political system is a component of the state system. The political process developing includes any actions to implement the ruling of people, community and public affairs in governance.
- Political system, the set of formal legal institutions that constitute a “government” or a “state.” This is the definition adopted by many studies of the legal or constitutional arrangements of advanced political orders.
- The political system is seen as a set of “processes of interaction” or as a subsystem of the social system interacting with other nonpolitical subsystems, such as the economic system.
- According to David Easton, "A political system can be designated as the interactions through which values are authoritatively allocated for a society".

How political system is work?

جگه له ناساندنی سیستمی سیاسی، بابه تیکی تری گرنگ که که مایه ی
مشتومرپی بریتیه له پیکهاته ی یان به شهکانی سیستمی سیاسی. به پروای
به شیکی زور له پسیورانی زانسته سیاسییه کان سیستمی سیاسی به سه ر دوو
دهسه لات دابه ش ده بیته:

یه که م دهسه لات ه فهرمییه کان که بریتین له سی دهسه لات ه گشتیه که (یاسادانان،
جی به جی کردن و دادوهری).

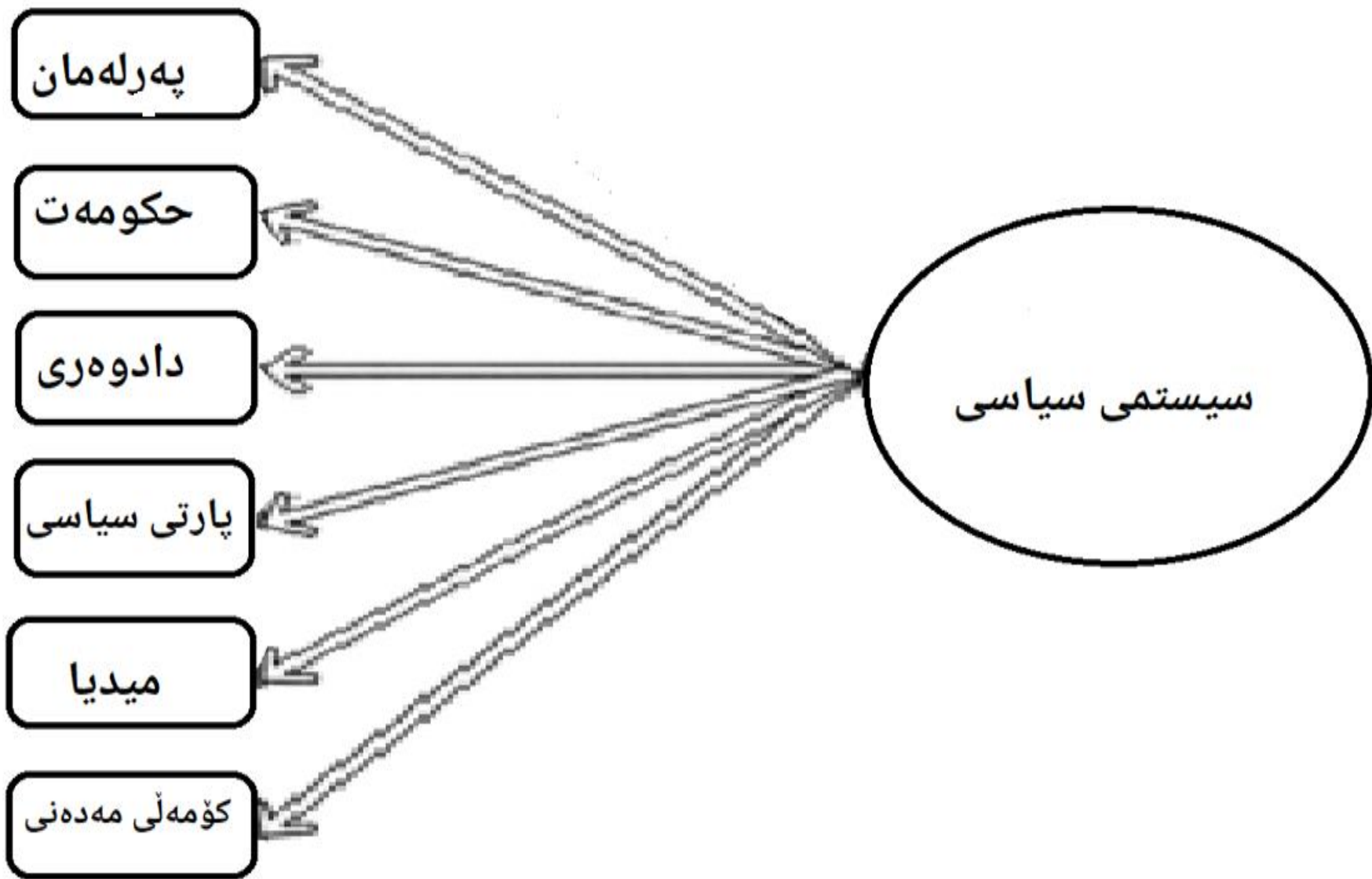
دووهم، دهسه لات ه نافهرمییه کان، ههریه ک له پارت ه سیاسییه کان، میدیا،
دامه زراوهکانی کومه لگه ی مه دهنی و گروپهکانی فشار ده گریته وه.

- بهه‌مان شیوه، د. عادل ثابت سیستمی سیاسی له‌سهر بنه‌مای (ئه‌ندامیه‌تی و ئه‌رکداریه‌تی) به‌سهر فه‌رمی و نافه‌رمی دابه‌ش کردووه.

- بویه ئه‌گه‌ر ئیمه چاوێک بخشینینه‌وه به‌تیوره سیاسیه‌کان و بیروپرای تیوریسته‌کان، ده‌بینین که‌ته‌نها دامه‌زراوه فه‌رمیه‌کانی وه‌کو ده‌سه‌لاتی یاسادانان، جیبه‌جیکردن و دادوه‌ری که له‌ده‌ستووردا هاتوون به‌شیکی سه‌ره‌کی سیستمی سیاسی نین، به‌لکو ئه‌گه‌ر بروانینه تیوره‌کانی تری وه‌کو تیوری وه‌زیفی یان تیوری سیستم که‌پییان وایه به‌شه‌کانی سیستمی سیاسی په‌یوه‌ندیان هه‌یه به‌رۆل (دور) و ئه‌رکی رۆلگێران له‌ناو سیستمی سیاسی.

- یاخود کاتیکی ئیستن شیکردنه‌وه‌ی سیستم له‌سهر بنه‌مای جولای (دینامیکی) ده‌کات و پیی وایه پارتیه‌ سیاسیه‌کان و گروه‌په‌کانی فشار دامه‌زراوه‌ی فه‌رمی سیستمی سیاسین، چونکه کاریگه‌ری کرداریان هه‌یه له‌سهر دروستکردنی بریار.

- یان ئه‌گه‌ر سه‌یری تیوری ده‌سته‌بژیر (نوخبه) بکه‌ین که باس له‌گرتنه‌ده‌ستی جله‌وی ده‌سه‌لات له‌سیستمی سیاسی ده‌کات له‌لایه‌ن ده‌سته‌بژیریکی یان چه‌ند ده‌سته‌بژیرو بگه‌ر چه‌ندین تیوری تر...، ئه‌وا بۆمان ده‌رده‌که‌ویت جگه له‌و سی ده‌ستگا سه‌ره‌کییه‌ی سیستمی سیاسی، ئه‌وا هه‌ر یه‌ک له‌پارته‌ سیاسیه‌کان، میدیاو دامه‌زراوه‌کانی کۆمه‌لی مه‌ده‌نی رۆلی کاریگه‌ر ده‌گێرن له‌ناو سیستمی سیاسی به‌تایبه‌ت له‌هه‌ریمی کوردستان.

به گشتی، سیستمی سیاسی دهستگایه که یاخود گشتیکی ئالۆز و فراوانی دامو دهستگاکانی ناو بازنه‌ی ولاته بو ریڭخستنی کاروباری حوکمداری له ولاته. له کۆمه‌لیک یه‌که‌ی جیاواز پیک دیت که هه‌ریه‌کیان ئه‌رک، سنور و تاییه‌تمه‌ندی خۆی هه‌یه و به‌کارکردن و کارلیککردنی سیستماتیکیانه‌ی پیکه‌وه‌یی ئه‌م یه‌کانه ده‌گوتریت سیستمی سیاسی. هه‌ر یه‌ک له ده‌ستوور، ده‌سه‌لاته‌کانی یاسادانان، جی به‌جی کردن، دادوه‌ری وه‌کو ده‌سه‌لاتی فه‌رمی و پارته‌ سیاسیه‌کان، میدیا و دامه‌زراوه‌کانی کۆمه‌لی مه‌ده‌نی وه‌کو گروهی فشار و ده‌سه‌لاتی نافه‌رمی سیستمی سیاسی دیاری ده‌که‌ین.

